

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare” Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lăpovana”, „Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Oleana”, „Oraviceana”, „Patria”, „Plugarul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”, „Timișana”, „Ulpiana”, „Victoria”, „Vlădeasa” și „Zlăgnea”.

Prețul de prenumerare:
pe 1 an K 20.—, pe 1/2 an K 10.—.

DIRECTOR:
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul III.

Sibiu, 4 Maiu 1901.

Nr. 17.

Problemele Reformei Băncilor.

— Controlul. —

În decursul debaterilor ce de un timp mai îndelungat au urmat pe diferite căi în jurul chestiunii reformei băncilor, s'a constatat aproape cu toate ocaziunile, că între scăderile aparatului *technic* al institutelor de credit, cea mai gravă și importantă este: *insuficiența controlului*.

Apocăps toate desastrese prin cari a trebuit să treacă în timpul mai nou un număr destul de însemnat de bănci, mari și mici, și chiar de acelea cari treceau ca mai bine organizate, — se pot reduce la această principă scădere a aparatului lor *technic*.

În așteptarea și cunoștința acestui adevăr, conferința din 1898 a Directorilor Băncilor române, — deși aceste, mulțămită solidității și onestității cercurilor angajate la conducerea lor, au rămas până astăzi cu totul ferite de malversațiuni și alte asemenea păgubiri, — a simțit necesitatea de a îngrădi organizațiunea noastră financiară în contra pericolelor ce ar pute-o amenința din cauza insuficienței controlului, și *premergând* anchetelor și întrunirilor ulterioare din capitală, cari s'au ocupat cu această chestiune, — a enunțat (sub Nr. IV) următoarele: „Controlul în mersul administrațiunii și contabilitatea corectă fiind una din condițiile indispensabile pentru dezvoltarea normală a institutelor de credit, în acest respect este consult, ca fiecare din institutele reprezentate, să fie cercetate din când în când de un bărbat specialist, exmis cu instrucțiunile necesare de către delegațiune”.

Acest conclud la timpul seu a provocat în multe locuri serioase nedumeriri, și deși după clarificările urmate a fost acceptat de toate institutele câte se află astăzi în orga-

nizațiunea creată prin conferința dela 1898, s'a dovedit totuși o chestiune preste măsură gingașă, și din cauza aceasta Delegațiunea nu s'a grăbit cu executarea lui, ci supunându-l unei studii mai aprofundate, a rezervat cuvântul definitiv unei viitoare conferințe.

În decursul debaterilor ce au urmat în acest obiect, atât în presă cât și în întrunirile cercurilor specialiste din țeară, chestiunea a fost clarificată din toate punctele de vedere, și profitând de aceste studii și de expunerile factorilor competenți, vom pute ajunge și noi mai cu înlesnire la o deslegare mulțămitoare a acestei probleme.

Înainte de toate vom preciza chestiunea într'acolo, că *nu se urmărește intențiunea de a octroa băncilor noastre un control străin*, ci este vorba numai de a căuta *căi și mijloace prin cari băncile să fie puse în posibilitate de a-și asigura înse-și un control cât mai perfect*.

Din această cauză în cazul de față orice susceptibilități sau temeri referitoare la autonomia și independența băncilor, ar fi cu totul neîntemeiate, cu atât mai vârtos, deoarece întreaga lucrare de reformă ce ne preocupă, se bazează exclusiv numai pe acțiunea socială autonomă a institutelor interesate, și eschide orice amestec străin și orice măsuri de octroare.

Asupra importanței și indispensabilității controlului în afaceri de bancă — ca asupra unor chestiuni pe deplin cunoscute și apreciate în cercurile căror ne adresăm, — nu insistăm mai pe larg, ci trecem deadreptul la examinarea organelor și modalităților de control, după cum aceste există astăzi la băncile noastre.

Deosebim în această privință controlul *intern*, exercitat în mod reciproc de funcționarii institutului între olaltă, și de direcțiunea conducătoare asupra funcționarilor, — și controlul *extern*, independent de conducătorii

institutului, care se estinde și asupra activității acestora și are de obiect întreg mersul afacerilor întreprinderii.

La acest loc ne preocupă mai ales numai controlul extern și condițiile exercitării lui, căci modalitățile controlului intern sunt de puse în statutele și regulamentele băncilor, și nu formează obiectul espunerilor prezente.

Organele de control extern, independente de conducătorii băncilor, până astăzi sunt exclusiv numai următoarele: comitetul de supraveghiere, adunarea generală și tribunalele comerciale.

Ce privesce în primul rând *comitetele de supraveghiere*, am avut deja ocaziune în decursul expunerilor noastre de pân' aci, a constata: că controlul exercitat de aceste corporațiuni — de regulă — este insuficient. Scim cu toții din praxă, că în urma modalităților de alegere a membrilor comitetului de supraveghiere, aceștia nu pot fi considerați ca organe destul de *independente* pentru a exercita un control serios asupra conducătorilor institutului. Dar afară de independență le mai lipsesc aproape pretutindenea și *cunoscințele de specialitate* ce sunt indispensabile pentru a pute aprea lucrările de contabilitate și în special încheierea conturilor. Între asemenea împregiurări nu se va pute nega, că situațiunea băncilor ar deveni cu totul precară, dacă exactitatea și soliditatea bilanțurilor s'ar basa numai pe controlul comitetelor de supraveghiere.

Tot astfel stăm și cu controlul *adunărilor generale*, cari după cum se scie în general, în praxă nu sunt cea-ce ar trebui să fie, și cu puține excepțiuni iau mai mult numai caracterul unui for de înregistrare. Dar chiar și modul după care se compun și condițiunile în cari lucrează, eschid posibilitatea ca adunările generale să exercite un control *direct*. Astfel nici această corporațiune nu reprezintă un organ de control extern suficient.

Mai rămân *tribunalele comerciale*, la cari sunt a se înainta toate bilanțurile și cari prin urmare ar fi chiămate a le supune unei revisuiri. Aceasta însă de fapt nu se întâmplă și nici nu se va pute face până când nu se vor institui oficiali deosebiți pentru acest scop. Căci referenților comerciali dela tribunale astăzi le lipsesce atât timpul fisic, cât și calificațiunea recerută, pentru a pute examina și controla toate bilanțurile institutelor — de regulă foarte numeroase, — cari își au sediul pe teritoriul tribunalului.

Din aceste vedem deci, că băncile la noi în țeară astăzi sunt cu totul lipsite de un serios și independent control extern, și

astfel capitalurile administrate de ele sunt puse mult-puțin la discrețiunea direcțiunilor conducătoare, cari în activitatea lor sunt aproape cu totul necontrolate.

Aceste stări sunt nu numai anormale, ci deadreptul îngrijitoare. Căci ori-câtă încredere am avé în persoanele ce stau astăzi în fruntea băncilor noastre, — nu putem sci ce aduce ziua de mâne. Bărbații cari compun direcțiunile băncilor, se schimbă neinterupt, și din această cauză nu în dinșii, ci în *așezăminte și întocmiri nealterabile trebuie să cautăm și creăm garanțiile viitorului*.

Între asemenea împregiurări se impun deci, ca o absolută necesitate, dispozițiuni radicale și urgente pentru *instituirea unui organ de control cu totul independent de conducătorii băncilor*.

Aceasta a recunoscut-o deja conferința Directorilor de bancă din 1898, când a enunțat cele ce am citat mai sus, și după toate câte s'au scris și vorbit de atunci asupra acestei chestiuni, am ajuns la convingerea, că calea indicată prin concludul amintit, se pare a fi cea mai nimerită.

Scim din experință, că îndată-ce se ivesc și devin cunoscute la un institut iregularități, primul pas pentru sanarea lor este: *revisuirea registrelor și încheierilor prin un expert străin de institut și independent de conducătorii acestuia*.

Nu poate fi deci nimic mai rațional decât să urmăim același procedeu nu numai pentru constatarea iregularităților întâmplate, ci și pentru *prevenirea* lor, și astfel cea mai simplă și mai sigură modalitate de control extern va fi instituirea de revisori specialiști, și îndatorirea băncilor la revisuirea încheierilor anuale prin un asemenea expert, care nu stă în serviciul lor și nu este dependent de direcțiunea lor.

O asemenea instituțiune de revisori comerciali și financiari există de fapt, și anume ca instituțiune *publică*, în țerile cele mai înaintate pe teren economic, s. ex. în Anglia și America, și precum la noi în anumite afaceri juridice avem să ne adresăm notarului public, tot astfel acolo anumite afaceri și operațiuni financiare și comerciale, pentru a fi valide și autentice, sunt a se îndeplini cu intervențiunea acelor oficiali experți.

Dacă băncile noastre ar urma acest exemplu, și prin conferința lor generală ori prin Delegațiunea lor, ar institui un număr oare-care de revisori-experti dintre specialiștii nostri mai de frunte și demni de toată încrederea, și institutele s'ar angaja a supune încheierile conturilor lor, an de an, alternativ

revisiunii vre-unuia dintre aceștia, — prin acest procedeu nu numai că ar întări în măsură considerabilă încrederea publicului în exactitatea și soliditatea bilanțurilor, ci ar pute liniști pe înșiși conducătorii institutului, că afacerile acestuia sunt în deplină ordine. Afară de aceea prin vizitele revisorilor s'ar pute ajunge cu timpul la stabilirea unei contabilități uniforme și corespunzătoare scopului, și s'ar pute introduce pe rând toate îmbunătățirile necesare în serviciul tehnic și administrativ al băncilor.

De altă parte instituirea revisorilor-experti nu ar fi împreună cu nici un inconvenient mai de importanță. Remunerațiunea lor nu s'ar urca la o sumă ce ar pute căde în cumpănă, și la tot cazul ar fi disparentă în vederea marelui serviciu ce ei l'ar îndeplini. Independența și autonomia băncilor de asemenea nu ar suferi, căci un control ca cel avut aici în vedere, sevêrșit la ordinul lor de revisorii aleși și angajați de institutele înseși, la nici un cas nu ar pute trece ca străin și octroat.

Prin instrucțiuni speciale ce vor fi să se stabilească pentru procedura revisorilor, s'ar pute evita și ori-ce alte inconveniente posibile, încât deoparte s'ar precisa cu stricteță agendele lor, iar de altă parte li s'ar impune obligământul discrețiunii.

În deosebi ar fi să se restrângă agendele revisorilor numai la revisuirea manipulațiilor *technice*, și anume astfel ca dînșii prin subscrierea bilanțurilor să confirme: exactitatea contărilor în registre și a încheiării conturilor, precum și în deosebi împrăjurarea că în bilanț interesele anticipate și restante au fost calculate și arătate conform normelor ce vor fi să se stabilească uniform pentru toate institutele.

Observările revisorilor, referitoare la sistemul de contabilitate și evidență și la modalitățile controlului intern, vor avé să le presinte în scris direcțiunii sau comitetului de supraveghiere, fără a le pute comunica, fie în publicitate fie pe altă cale, cu cercuri străine de conducerea institutului.

Ce privesce însă chestiunile administrative (cum ar fi acordarea împrumuturilor, stabilirea creditelor, chestiuni personale, etc.), aceste vor trebui să rămână cu totul eschise din agendele revisorilor, cari numai atunci și întru atât ar pute intra în examinarea lor, dacă și întru-cât vor fi îndeosebi recercați la aceasta prin direcțiune.

Chestiunile administrative, precum și scontrarea valorilor, etc. să rămână și în viitor exclusiv sub controlul comitetelor de supra-

vegheare, cari își vor pute îndeplini această misiune și la cas dacă membrii lor ar fi lipsiți de cunoștințe de specialitate în afaceri de bancă.

În asemenea condițiuni și cu observarea considerațiunilor înșirate, credem că băncile noastre și-ar pute crea cu înlesnire un control extern, pe deplin sigur și independent, care nu le-ar impune nici o jertfă și nici o greutate mai considerabilă, și fără a deroga autonomiei lor, le ar da o nouă și mare garanție a consolidării lor.

Profit reportat.

Unele dintre institutele noastre de bani au adoptat usul, de a transpune (reporta) an de an o parte din venitul curat în contul anului următor, ca o rezervă în folosul acționarilor. Această datină practică aproape de toate băncile mari, interne și externe, are avantajul, că regulează venitele unui institut și prin aceasta procură garanția unor stări normale mai durabile, și mărește încrederea publicului față de societate.

Nici nu este intențiunea mea să aduc în discuție însăși procedura aceasta, ci numai modul cum este ea practică fără excepțiune la institutele noastre. Pe când toate băncile străine distribuie diferitele tantieme consiliilor de administrațiune și supraveghiere, directorilor și funcționarilor, în procentele stabilite prin statute sau numai dela venitul realizat în anul respectiv, sau dela partea de venit care se distribuie, pe atunci băncile noastre fac aceste detrageri — fie cu sau fără știință — de doue ori, adecă atât dela venitul întreg al anului de încheiere, cât și dela reportul din anul precedent.

Dăm aci loc unui exemplu concret, cum trebuie practicat reportul de profit. Pester ung. Commercial-Bank din Budapesta a făcut următoarele propuneri pentru distribuirea profitului curat realizat în anul 1900 de . . . . . K 5.736,815-19

6%	tant. direcțiunii	dela suma ce rămâne după	K 251,208-91
1%	" comit. execut.	detrageri de 5%	" 42,368-15
5%	" dir. execut.	dela capit. soc. de 30 mil. K	" 211,840-76
2%	" funcționarilor		" 114,736-30
1%	fondului de pensuni		" 57,368-15
	pașal consiliului de supraveghiere		" 20,000—
	subvențiune academiei comerciale		" 800— „ 701,322-27
		r e m a n a	K 5.035,492-92

aci se adauge și reportul din a. 1899 . . . . . „ 735,019-50

deci la dispozițiunea adunării generale . . . . . K 5.770,512-42

din cari propune:

14% (140 K) de coupon divid. pe 1900 K 4.200,000—

fondului de rezervă extraordinar . K 800,000— „ 5.000 000—

iar restul de . . . . . K 770,512-42

să se transpună pe anul 1901.

După al doilea metod, de asemenea corect, deși mai puțin usitat, se ia venitul curat întreg al anului

de incheiere plus cel raportat din anul trecut, se subtrage imediat din el suma, ce voim să fie rezervată pentru anul viitor și numai dela rest se calculează toate procentele prescrise prin statute.

Aplicând acest metod, la cazul de mai sus al Băncii ungare comerciale, am țice:

Venitul curat la finea anului 1900 este de
K 5.736,815-19 + 735,019-50 . . . . . = K 6.471,834-69
din care subtrăgând reportul pe 1901 de . . . . . „ 770,512-42

r ăm ă n K 5.701,322-27

Detragerile statutare socotite dela suma aceasta fac:

6%	tant. direcțiunei	dela suma ce	}	K 252,079 33
1%	„ comit. exec.	r ăm ă n ă d ă p ă		
5%	„ dir. execut.	detragere de 5%	}	„ 42,013-22
2%	„ funcționarilor	dela capit. soc.		
1%	fondului de pensiuine	de 30 mil. K	}	„ 210,066-11
	paușal și subvențiune			
				K 114,026-44
				„ 57,013-22
				K 695,998-32

r ăm ă n K 5.005,323-95

de aci 14% div. (140 K de coupon) = K 4.200,000—
fondului de rezervă extraordinar . . . . . „ 805,323-95 „ 5.005,323-95

Aci se observă o diferență între singuraticile s ume față de metodul prim, care este foarte naturală, fiindcă suma dela care s'au făcut calculările nu este aceeași, însă am ăndouă aceste metode sunt corecte, de oarece aceea ce se arată mai puțin după un metod în anul curent, r ăm ă n e bun pentru anul viitor, și vice versa.

Greșala institutelor noastre este că ele n'au adoptat la distribuirea profitului anual nici una din metodele arătate, ci consideră la calcularea procentelor an de an atât reportul din anul trecut (din care s'au făcut odată detragerile), cât și întreg venitul anului de incheiere, și ulterior separă reportul pe anul viitor; de unde rezultă că *dela suma raportată dintr'un an în celalalt se detrag de două ori tantiemele*, cari fac 20 și mai multe procente.

După această praxă în cazul dat s'ar fi detras:

6%	tant. direct.	dela K 4.971,834-69 (K 6.471,834 69	
	minus 5%	interese dela 30 mil. K 1.500,000—)	= K 298,310-08
1%	tantiema comitetului executiv	dela aceeași sumă	„ 49,718-35
5%	„ directorilor executivi	„ „ „ „	„ 248,591-73
2%	„ funcționarilor	„ „ „ „	„ 129,436-69
1%	fondului de pensiuine	„ „ „ „	„ 64,718-35
	paușal etc.	„ „ „ „	„ 20,800—

total K 811,575-20

adecă cu K 115,576-88 mai mult, — o sumă destul de însemnată.

Această procedură nu este corectă și ar fi de dorit să se schimbe pe viitor.

—

JURISDICȚIUNE.

Dreptul cassarului asupra plusului de cassă. Precum se scie, cassarii chiar și pe lângă atențiunea cea mai încordată ajung la numărarea banilor câte odată în poziție de a av ă la incheierea cassei un „plus“ sau un „minus“ de număr ă r. Pentru acoperirea diferențelor în minus, — cari la o cassă cu circulațiune mai mare sunt absolut inevitabile, — cassarii primesc în unele părți, drept adaus personal, o anumită sumă sub titlul de „bani pentru manco“ sau „pentru diferență“. Unde cassarului nu-i stau la

dispozițiune astfel de bani, acolo diferențele în minus trebuie să le acopere din buzunarul propriu. Cu totul altfel se consideră diferențele în plus, cari — întru cât nu sunt reclamate din partea vreunui client — trebuie contate totdeauna în favorul întreprinderii sau autorității respective. Că ce hotăr ire ar aduce forurile noastre judecătorești, în cas când un cassar ar reclama prin proces un astfel de plus de număr ă r pentru sine, — nu scim. Credem însă, că s'ar pune și ele pe punctul de vedere al tribunalului din *Lübeck*, care a avut nu de mult ocaziune a se ocupa cu o chestiune de natura aceasta. Făc ăndu-se la cassa unei întreprinderi o scontrare neașteptată, s'a constatat că „plus“ o sumă mai însemnată, pe care cassarul o revindica pentru sine. Întreprinderea refuzând a libera cassarului suma reclamată, cauza a ajuns la proces. Tribunalul a adus sentință negativă și a respins pira cassarului, invocând între altele următoarele motive: cassarul este necondiționat obligat a pune în cassă, fără nici o detrager ă e, toți banii încasați și a conta fără amănare solvirile efectuate. Prin urmare în împregiurări normale este exclusă posibilitatea, ca între număr ă r ul de cassă și între coala de cassă (registru de cassă) să se ivească o diferență. Dacă cu toate acestea totuși se arată o diferență, atunci — întrucât nu subversează vre-o defraudare — aceasta dovedesce, că cassarul a încassat mai mult sau mai puțin, respective a plătit mai mult sau mai puțin decât ar fi trebuit. Deoarece în cazul de față încă este esclusă posibilitatea, că plusul aflat să formeze proprietatea cassarului, trebuie să se presupună că diferența provine din iregularități la manipularea banilor. Prin urmare suma din chestiune compete cu atât mai puțin cassarului, cu cât o a treia persoană, care eventual a fost păgubită, poate să reclameze și să-și valideze dreptul de desdaunare față de întreprindere; deci plusul din chestiune cade necondiționat în favorul întreprinderii. Sentința aceasta a fost confirmată și de forurile superioare.

*

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 2 Maiu 1901.

⊙ Afacerile financiare și economice în genere nu merg după cum ar fi de dorit, și de acea nici nu e de mirare, că nu se observă pe nici o piață europeană vre-o dispozițiune mai viuă și activă. Multe planuri de natură industrială, vechi și noue, răm ă n nerealisate din motive politice interne și externe.

Evenimentele de calibr ă u mai mare și cu urmări serioase, cari între alte împregiurări ar fi electrisat piețele, astăzi le lasă r ă c i, — apatice. În Anglia bunăoară în decurs de opt ț ile s'au votat sume considerabile în formă de imposit ă e și împrumuturi nou ă e, dar cu acestea încă nu s'a sfârșit seria împrumuturilor, până ce nu se va curma resboiul din Transwaal. Rusia încă are intențiunea să ia un împrumut de o jumătate miliard franci, care de sigur va fi plasat în Franția, deduc ă nd din primirea afabilă ce s'a făcut ministrului de externe francez. Scirea acestui împrumut încă n'a produs nici cea mai mică impresiune asupra piețelor; — pentru împrumuturi de Stat se află capitaluri în Europa. Un efect mai însuflețitor ar av ă

asupra piețelor întreprinderile noue: clădirea de căi ferate și de canale, cari ar anima întreagă circulațiunea. Dar aceste construcțiuni sunt numai proiectate, iar realizării lor se opun o mulțime de pedeci. Astfel în Prusia nu se apropie de realizare proiectul de canalizare din diferite pretexte ale partidului conservator. În Austria întreg programul economic cu investițiunile proiectate atârână de un fir de păr, din cauză că parlamentul austriac nu este capabil de lucru în urma neînțelegerilor dintre diferitele partide.

În 30 Aprilie s'a produs la Bursa din Viena o depreciere de valori în dimensiune mare, neliniștind piața cu deosebire împrejurarea, că nisce realizări modeste au fost în stare să deprecieze valori de prima ordine, ca spre exemplu: acțiunile Kredit austriac, cari au suferit o scădere de 7 K, acțiunile căilor ferate austriace reduse cu 5 K, Alpinele cu 8 K și acțiunile societății industriale de fer din Praga cu 27 coroane. Causa acestor deprecieri a fost la primul loc vîndările executive pentru un sensal jurat al bursei. Aceste realizări însă n'ar fi fost în stare să producă efectul acesta, dacă nu s'ar fi răspândit în acelaș timp vestea, că trecerea proiectului de investițiune prin parlament s'ar fi amînat. — Numai tirgul de fonduri și-a menținut fermitatea. Un pericol pentru tirgul de efecte este însă eschis, luându-se în considerare micimea angajamentelor flotante.

Tirgul monetar a trecut peste ultima fără vre-o încordare. Numerarul este încă tot abundent și se speră, că în urma mai multor angajamente ce vor espira, mijloacele financiare se vor spori. Discontul privat notează $3\frac{1}{2}$ — $3\frac{9}{16}$ ‰.

*

Monetele României. La 31 Martiu 1901 a expirat termenul acordat prin legea dela 5 Aprilie 1900, pentru rambursarea, preschimbarea și retragerea din circulațiune a monetelor române de aur și de argint, șterse, găurite, tăiate, etc. și în conformitate cu publicațiunea Nr. 81.990, inserată în *Monitorul Oficial* Nr. 168 dela 26 Octobrie 1900, după 31 Martie a. c. toate monetele aflate în asemenea categorie, încetează de a mai avé putere liberatorie și bucățile ce se vor presenta, vor fi tăiate și remise celor în drept fără altă despăgubire. Prin monete șterse, se înțeleg numai acelea la cari nu se mai poate distinge nici indicațiunea valorii, nici armele țerei. Acele cari conservă una sau alta din aceste indicațiuni și nu au fost subțiate prin alte mijloace decât uzare, vor continua a avé putere liberatorie, ca și în trecut, și se vor primi în vîrsări și da în schimb pe valoarea lor legală și după data de 31 Martie 1901. Numai monetele găurite, tăiate și străpunse, perd după 31 Martie 1901 puterea lor liberatorie, și nu se mai primesc la nici o casă publică.

De asemenea se aduce la cunoștința generală, că ministerul a pus în circulațiune și monete de aramă de 2 bani și 1 ban. Aceste monete poartă pe avers efigia M. S. Regelui cu cuvintele „Carol I, Rege al României” și pe revers armele țerei, milesimul „1900”, cuvîntul „România” și indicațiunea valorii „2 bani, 1 ban”.

Monetele de aramă de 10, 5, 2 și 1 ban, puse în circulațiune în trecut, ca și monetele de nikel de 20, 10 și 5 bani, de aramă de 2 bani și 1 ban, puse în circulațiune în baza legii din 5 Aprilie 1900, vor avé aceeași putere liberatorie fără nici o deosebire.

Autoritățile publice le primesc fără nici o distincțiune și în conformitate cu legea monetară, iar acei cari se vor dovedi că au refuzat în transacțiuni unele sau altele din aceste monete, sunt pasibili de pedepsele prevădute prin codul penal.

În același timp publicul este avisat, că aceste monete ca și monetele de argint, sunt considerate ca demonetisate, ori de câte ori se vor constata rase, tăiate, străpunse, etc., și ele se vor refusa și tăia de cei în drept, ori de câte ori se vor presenta în plăți, fără nici o despăgubire. Însă toate acele monete cari au încă urme vizibile de indicațiunea valorii sau armele țerei și nici nu sunt străpunse, găurite, etc., continuă a avé aceeași putere liberatorie ca și în trecut, și toți aceia cari le vor refusa sunt pasibili de pedepsele prevădute de lege.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

Dividenda băncilor noastre. Intregim comunicatele noastre din Nr. 13 și 14 a. c. asupra dividendelor stabilite de adunările generale pentru anul de gestiune 1900, încă cu următoarele date:

	Dividenda de coupon		Scadența
	%	K f	
„Berzovia“	8	4—	1 Maiu a. c.
„Comoara“	8	3-20	1 Maiu a. c.
„Furnica“	7	28—	17 Aprilie a. c.
„Olteana“	8	8—	1 Maiu a. c.
„Riureana“	8	8—	1 Maiu a. c.
„Unirea“	9	9—	7 Aprilie a. c.

—n.

*

Fondurile de pensuni. Dela D. S. Jivoinicu, funcționar de bancă în Boeșca m., primim o scrisoare din care estragem următoarele:

„Cu bucurie vedem că institutele noastre economice-financiare din Ți în Ți se înmulțesc, asigurând poporului nostru un viitor independent pe terenul economic-național. Este foarte natural, că cu înmulțirea băncilor crește și numărul funcționarilor, cari încă au o parte însemnată la dezvoltarea și prosperarea institutelor în a căror serviciu sunt, și cari prin munca lor, contribue la ajungerea scopului nobil urmărit în general de institutele noastre de bani. Ar fi deci în interesul acestor institute, dacă s'ar lua dispozițiuni, prin cari să se amelioreze încâtva soarta funcționarilor, dându-li-se posibilitatea a corespunde întru toate și cu mai mare perfecțiune chiemării lor. Asemenea măsuri cred că ar puté fi și următoarele:

1. Pentru dezvoltarea intelectuală și profesională a funcționarilor dela băncile noastre, să se înființeze o reuniune a funcționarilor de bancă, care reuniune apoi prin ținerea de congrese anuale cu scopuri curat economice, să contribue la perfecționarea activității noastre.

2. Tot această reuniune, cu concursul băncilor noastre să-și creeze un fond de pensuni general al funcționarilor dela băncile române, care să se administreze eventual în sensul apelului publicat de un domn coleg („N. M.”) în Nr. 13/901 al acestei Reviste.

Sciind că majoritatea băncilor noastre nu dispune de loc de fonduri de pensuni pe seama oficialilor, cred că prin crearea unui fond de pensune general s'ar umple un gol simțit în organizațiunea intenționată de delegațiunea băncilor, tot așa s'ar satisface și dorinței întreg corpului funcționarilor de-ași sci viitorul asigurat.

Acestea am creșut de potrivit a-le aduce la cunoștința celor chemați, mai cu seamă acum, când cu plăcere vedem că din parte competentă, adecă de cătră conducătorii noștri cei mai de valoare pe acest teren, s'a luat inițiativa la reforme necesare și folositoare prosperării și consolidării institutelor noastre financiare*.

Dăm această scrisoare fără comentariu. Părerile ce le avem noi în această privință, le vom expune — după cum am promis deja — în seria de articole „Problemele Reformei Băncilor“. Red.

*

Din registrul firmelor. „Banca Poporală“ în Deés, constituită la 4 Decembrie 1900 cu capital social de K 60,000 — în 600 de acțiuni à K 100 —. Membrii în direcțiune: Teofil Dragomir, Dr. Ioan Fărcaș, Victor Ilieș, Pachomie Pap, Zorobabel Perhaița, Basiliu Russu și Simion Rusu.

„Beregsana“ în Beregsău; înregistrat: Ioan Baltă, Romul Cărăbaș și Dr. Aurel Cosma; sters: Aron Lazarovits, Iovan Nicolescu și Lazar Pania.

„Berzovia“ în Zsidovin; înregistrat: Maxim Clepan și Nicolae Kincsa; sters: Daniel Popovici și Nic. Șest.

„Cassa de păstrare“ în Sasca montană; sters: Costa Radits.

„Hațegana“ în Hațeg; înregistrat: Dr. Leo Parasca și Iuliu Popovici; sters: Ioan Bacs și Nicolae Serafin.

„Mercur“ în Năsăud; înregistrat: Dr. Simion Pop; sters: Paul Tanco.

„Monoreana“ în Monor; înregistrat: Mihail Puntea; sters: Dr. Dem. Ciuta.

AGRICULTURĂ.

Desvoltarea însoțirilor de lăptărit în Ungaria în an. 1900. Conform datelor oficiale, numărul însoțirilor de lăptărit e de present 246, cu 100 mai multe ca în anul trecut. Din aceste se vin regiunilor locuite de Svabi ale țării 199; în Ardeal există numai una, cea din *Cristian*, lângă Sibiu, care transformă laptele în unt. Celelalte însoțiri își vând înseși laptele sau smântâna ori liferează laptele celor 4 untării centrale din: Timișoara, Maria-Teresiopol, Dombovár și Vesprim. O însoțire se ocupă și cu gătitura de brânzeturii Emmenthal și Trappist. Cea din Cristian își vinde laptele smântănit unui român, care face din el brânză. 33 însoțiri și-au început activitatea numai dela anul nou. Celelalte 213 au furnizat dela 46.000 vaci 50 milioane litre de lapte cu suma de 4.300.000 Cor., pe când înainte de înființarea însoțirilor, cele mai multe din comunele respective nu-și puteau valora de loc laptele. Unt s'a produs 1.200.000 Kilo, cu 300.000 Kilo mai mult ca în anul precedent. În 1897, primul an în care și-au început activitatea cele mai multe însoțiri, s'au furnizat dela 2800 vaci 4.800.000 litre de lapte și s'au produs 200.000 Kilo unt.

Privitor la această rapidă și îmbucurătoare dezvoltare revista „Landwirtschaftliche Blätter“ din Sibiu face următoarea observare:

„Aceste sunt rezultate frumoase și dovada cea mai bună, cât de netemeinică și nesocotită este accentuarea din rugarea Reuniunii agricole din Cluj adresată ministrului, că folosul însoțirilor de lăptărit

ar fi neînsemnat în asemănare cu folosul ce rezultă din vândarea vitelor. Fie-care vacă din cele 46.000 cari au participat la însoțirile de lăptărit, a adus în în termen mediu în 1900 aproape câte 100 cor., fără a lua în considerare laptele întrebuințat în casă. În adevăr, Ungaria trebuie să fie multămitoare inspectorului suprem regnicolar pentru cultura vitelor, Ioan de Pirkner, care prin activitatea sa neobosită a contribuit în cea mai mare parte la aducerea în ființă a însoțirilor de lăptărit“.

ÎNVEȚĂMÎNT.

Prelegerile economice în conferințele învățătoresci. Am urmărit cu atențiune programele conferințelor învățătoresci, atât ale învățătorilor din Mitropolia gr. or. cât și din cea gr. cat., fără a afla decât singur într'una un punct despre „Cultura plantelor de nutreț și irigarea fânațelor“. Despre un desp. știm că în adunarea din toamna trecută a designat și o temă economică cum și persoana care să o trateze, astfel ca pe lângă învățători să se lumineze cu o cale și poporul. Când însă la adecă tema n'a fost indusă în programa adunării și, probabil nici nu se va fi tratat. Știm noi, că chemarea conferințelor învățătoresci în primul loc este de a stăruii pentru îmbunătățirea metodei, și pentru înmulțirea experiențelor pedagogico-didactice; dar nu pricepem cum de învățătorimea noastră se ferește — pare-că — înadins de ramul economic. Oare economia, îndeosebi pomăritul și legumăritul nu sunt și ele obiecte obligate în școala poporală? Și dacă da, nu merită să se țină și din ele prelegeri practice de învățătorii cualificați pentru școalele economice de repetiție? și anume astfel de prelegeri din cari să profite nu numai învățătorii, dar și școlarii mai vârstnici și poporul. Suntem siguri, că dacă nu s'ar desconsidera atât de mult în conferințele învățătoresci tractarea deosebiților rami economici, n'ar fi atâtea școale fără grădini și așa multe grădini părginite, nici miseria nu s'ar extinde vedând cu ochii, nici poporul nostru n'ar porni în număr tot mai mare pe calea pribegiei, și nici n'am avé atât de dese ocațiuni să auzim învățătorii noștri lamentând din cauza lipsei și neajunselor. Îmbunătățirea sorții popoului, și în legătură cu aceasta și a învățătorimeii, nu se poate face numai prin învățarea cetirei, scrierei și computului, ci totodată și prin stăruință continuă de a ameliora agricultura cu toți ramii sei. În această direcție conferințele învățătoresci pot face foarte mult, și am dori ca pe viitor să le vedem einulând.

*

Grădini de pomărit în Archidieceasa gr.-or. română din Transilvania și Ungaria se află pe lângă 510 școale popor. elem. Din aceste 422 cultivate, 88 necultivate. Pe lângă 230 școale proprii susținute de comunele bisericesci nu se află de loc grădini de pomărit. Deci din 740 comune bisericesci cu școale proprii confesionale în 422 se predă învățămîntul pomăritului în mod practic, în 318 nu. Dar, după-ce numărul comunelor bisericesci din Archidieceasă se ridică la 1119, ar mai fi un număr de 379 parochii afiliate în privința școlară parte la școalele rom. gr. or., parte la școalele altor confesiuni, unde instrucțiunea în pomărit de asemenea este problematică.

*

Prelegeri economice în comit. Târnavei mici. În 10 comune din acest comitat s'au ținut în

an. tr. 80 prelegeri, în a. c. în 10 comune 50 prelegeri. Dar din aceste prelegeri în limba română s'au ținut atât în an. tr. cât și în cel de față numai în câte o comună. Românii din acest comitat deci prea puțin au profitat de prelegerile din vorbă. Ar fi de dorit ca fruntașii noștri din acel comitat să stăruie a se ține prelegeri mai multe și în comunele noastre, și anume în limba română, pentru că în cas contrar mai bine ar fi să nu se mai facă spese zădarnice.

LITERATURĂ.

Scrisori către plugari. de Constantin Sandu, diplomat al școlii centrale de agricultură dela Herestrău, este a 19 publicațiune din „Biblioteca populară a Administrațiunii Domeniului Coroanei”. E împodobită cu portretele MM. LL. Regele și Regina României și cu 7 ilustrațiuni intercalate în text (pluguri și tăvăluge). Pe lângă părțile introductive, cartea cuprinde următoarele capitole: Pluguri. Arături. Grapa. Semănatul. Ingrășarea pământului. Cum trebuie să urmeze semănăturile. Despre fenate. Despre socoteli (comptabilitate). Se tractează pe 41 pag. cel mai important material din agricultură — și se tractează bine —; recomandăm deci această scriere pentru bibliotecile populare și pentru privați.

Prăsirea pomilor, prepararea și păstrarea poamelor de Nicolau Albani, învățător dirig. domeniial în Sâmbata-inferioară (Alsó-Szombafalva) cottul Făgăraș. Tractează: despre câștigarea semânței, cultura pădureților, altoitul, cultura altoilor și modul de procedere la valorarea poamelor. Se poate procura dela autor și dela „Tipografia”, societate pe acții în Sibiu, cu 60 fil. + 6 fil. porto postal.

Posta Redacțiunii.

Institutele: „Aurora”, „Beregsana”, „Corona”, „Hunedoara”, „Jebelana”, „Ligediana”, „Murșanul”, „Nădlăcana”, „Olteana”, „Parsimonia”, „Plugarul”, „Ulpiana”, „Vlădeasa” și „Zlăgneana” sunt prin această din nou și cu insistență rugate, a ne comunica conclusele ultimei adunări generale, și mai cu seamă modul de distribuire al profitului net al anului 1900.

Trageri la sorți.

Losuri de stat d. a. 1860.

(Tragerea de premii din 1 Maiu 1901).

La această tragere au câștigat următoarele losuri: 600,000 K S. 17760 Nr. 16, 100,000 K S. 19949 Nr. 1, 50,000 K S. 17760 Nr. 10. Câte 20,000 K au câștigat: S. 4960 Nr. 11 și S. 17284 Nr. 2. Câte 10,000 K au câștigat: S. 332 Nr. 5, S. 1384 Nr. 1, S. 1384 Nr. 4, S. 4090 Nr. 14, S. 5123 Nr. 6, S. 7746 Nr. 1, S. 9022 Nr. 8, S. 9103 Nr. 7, S. 10546 Nr. 15, S. 11892 Nr. 11, S. 12805 Nr. 3, S. 13961 Nr. 14, S. 17737 Nr. 20, S. 13539 Nr. 17, S. 19923 Nr. 16. Câte 2000 K au câștigat: S. 1563 Nr. 7, S. 3154 Nr. 10, S. 3454 Nr. 8, S. 3454 Nr. 10, S. 3467 Nr. 7, S. 4271 Nr. 1, S. 4312 Nr. 7, S. 4312 Nr. 11, S. 6058 Nr. 20, S. 6323 Nr. 7, S. 9821 Nr. 14, S. 9970 Nr. 9, S. 12306 Nr. 2, S. 12573 Nr. 12, S. 12573 Nr. 20, S. 12766 Nr. 5, S. 12898 Nr. 1, S. 12898 Nr. 11, S. 14197 Nr. 14, S. 14914 Nr. 2, S. 14914 Nr. 13, S. 15130 Nr. 11, S. 15401 Nr. 6, S. 16902 Nr. 20, S. 17316 Nr. 17,

S. 17364 Nr. 11, S. 17628 Nr. 20, S. 17808 Nr. 17, S. 19219 Nr. 9, S. 19539 Nr. 20.

Celelalte losuri din cele 230 serii trase la 1 Febr. a. c. se rescumpără cu câte 1200 K (v. „Rev. Econ.” Nr. 5 din 9 Febr. a. c.)

Scrisuri fonc. ale Instit. ung. de credit fonciar.

(Tragerea 30 a scris. tone. cu 4% în fl. v. a.)

La 30 Aprilie a. c. au fost trase următoarele scris. fonc.:
 à fl. 10,000: Nr. 119 165 206 208 314 335 520 528 661 731 1066;
 à fl. 1000: Nr. 42 221 254 263 289 394 398 551 553 821 1365
 668 669 744 762 850 854 872 879 883 2286 345 453 581 722 860
 925 935 3664 665 669 4257 377 477 478 493 515 595 5785 808
 6121 129 530 839 958 7367 368 371 372 639 8308 341 9012 735
 842 891 10294 295 370 373 668 687 11436 495 565 666 786 826
 830 848 976 12041 122 137 319 482 912 13021 814 832 843 848
 858 15115 791 16017 626 672 17286 287 288 290 414 453 534
 18160 500 19229 232 235 274 277 510 924 20349 529 758 766 789
 790 888 21046 549 692 22083 847 23139 416 558 24346 357 385
 448 25117 119 228 26002 576 606 984 27699 776 859 869 871
 989 990 995 997 28088 090 169 305 306 505 633 639 683 684 881
 908 29826 30172 232 233 291 309 316 321 936 951 31074 075
 076 096 276 455 465 469 545 592 619 888 915 958 33180 727
 800 805 866; à fl. 100: Nr. 12 33 34 85 187 196 243 251 282
 320 429 554 613 773 776 786 836 922 1032 168 193 249 333 713
 829 851 873 956 995 996 2137 194 260 440 495 503 515 612 641
 648 669 847 3260 410 631 633 634 776 790 4128 158 166 168
 787 794 5170 179 404 733 6403 416 449 950 7100 352 355 9212
 214 467 470 484 10132 292 397 915 916 919 11846 12931 13372
 376 428 431 432 435 436 458 488 830 869 15167 430 444 445
 447 451 465 16024.

Calendarul săptămânei.

(5—11 Maiu st. nou).

Țile	Cal. Greg.	Cal. Iulian
Dum.	5 Pius	22 Cuv. Teod. Sichest.
Luni	6 Ioan P.	23 (†) Muc. Georgiu
Marti	7 Stanislau	24 S. M. Sava Stratil.
Merc.	8 Michail	25 S. Ap. și Ev. Marcu
Joi	9 Gregoriu	26 S. Muc. Vasiliu
Vineri	10 Gordian	27 S. Muc. Simeon
Sâmb.	11 Mamertus	28 Apost. Iason

Tîrgurile (Bâlciurile).

(23 Aprilie — 11 Maiu st. v.)

Aprilie 23. Abrud.¹ Borșea. Chezdi-Oșorheiu.² Dobra. Lipova. Örmeniș.² Pauliș. Sălașul de sus. 24. Cața.¹ Cianadul magh. Reteag.³ 25. Aiud.³ Farkașlacă.² Sângeorgiul săsesc.³ 26. Beiuș (până în 27-lea). 27. Bercaș. Bocșa montană (până în 29-lea). Șercaia.² Tașnad.² 29. Goroslăul de pe Someș (până în 30-lea). Lăpușul ung. (până în 30-lea). Reghinul săsesc (18—20 tîrg de oi, 21—23 tîrg de cai. 24—28 tîrg de vite cornute). Simand. 30. Chisdu.³ Corond.³ Deva.³ Dézna. Dupăsdorf. Goroslăul mare.¹ Soborșin.

Maiu: 1. Bürkös.¹ Măda. 2. Boroșneul mare.¹ Petroșeni. 3. Aita mare. Gyarmata. Hidegkut. Sân-Mărtinul-Homorodului.² Trăscău.³ 4. Bistrița.³ Ciuc-Sereda.³ Ibașfalău.³ Noerichiu.² Șarpatak.¹ Satulung. 6. Chibed.² Ispánmező (până în 7-lea). Șeica-mare. Vinga. 7. Bateș.² Canija mare. Jucul de jos. Mocrin. Papolt. Poiana sărată.¹ Retișdorf³ (comitatul Tirnova mare). 8. Huedin.¹ Iassenova. 9. Cal (până în 12-lea). 10. Alparet. Becicherecul mare (până în 13-lea). Făget. Hunedoara.³ Orlat. Sâmbăta de jos. 11. Hadad (până în 12-lea). Ighiu.⁶ Luna-Mociu.

⁰ = în aceeași Ți și tîrg de vite, ¹ = 1 Ți, înainte tîrg de vite.

² = 2 Țile înainte tîrg de vite, etc.

